

10—14 februari.

Debatter m. m.

Lördagen den 10 februari.

Sid.

Anmärkning jämlikt § 57 riksdagsordningen mot hans excellens herr ministern för utrikes ärendena	4
--	---

Onsdagen den 14 februari.

Svar på interpellation av herr Näsgård ang. åtgärder med hänsyn till bränslebristen	5
Ang. vissa motioners remitterande till annat utskott	15
Ang. justitiedepartementets kommittéanslag	15
Om inskränkning av rätten till avdrag för representation	17
Om skattefrihet för viss förmån av nedsatt telefonabonnemangsavgift	20
Interpellation av herr Lundgren i anledning av benådning av en till livstids straffarbete dömd person	24

Samtliga avgjorda ärenden.

Onsdagen den 14 februari.

Konstitutionsutskottets memorial nr 2, ang. remiss av motionerna I: 172 och II: 227	15
Statsutskottets utlåtande nr 14, ang. utgifter å tilläggsstat II: justitiedepartementet	15
— nr 19, ang. utgifter å tilläggsstat II: finansdepartementet	17
— nr 20, ang. utgifter å tilläggsstat II: ecklesiastikdepartementet	17
— nr 23, ang. utgifter å tilläggsstat II: civildepartementet	17
— nr 26, ang. anslag till byggnadsarbeten vid tullverkets kust- och gränsbevakning m. m.	17
Bevillningsutskottets betänkande nr 2, ang. rätt till avdrag för kostnader för självstudier	17
— nr 3, ang. inskränkning av rätten till avdrag för representation ..	17
— nr 4, ang. skattefrihet för förmånen av nedsatt telefonabonnemangsavgift för vissa av telegrafverkets pensionärer	20
Tredje lagutskottets utlåtande nr 1, ang. ersättning från kyrkofonden för övertalig personal vid domänverket	23
Jordbruksutskottets utlåtande nr 2, ang. utgifter å tilläggsstat II: jordbruksärenden	24

Lördagen den 10 februari.

Kammaren sammanträdde kl. 2 eftermiddagen.

Justerades protokollet för den 3 innevarande månad.

Föredrogs och hänvisades till behandling av lagutskott Kungl. Maj:ts proposition nr 35, med förslag till lag angående ändring i lagen den 14 september 1944 (nr 705) om aktiebolag.

Föredrogs och bordlades ånyo konstitutionsutskottets memorial nr 2.

Herr talmannen anmälde, att till kammaren överlämnats följande kungl. propositioner, vilka nu var för sig föredrogs och lades på bordet:

nr 34, med förslag till lag om ekonomiska föreningar, m. m.;

nr 39, med förslag till lag om ändring i kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370), m. m.;

nr 44, angående grunder för skatteindring åt synnerligt skattetyngda kommuner m. m.;

nr 48, angående vissa byggnadsarbeten vid statens skolor tillhörande barna- och ungdomsvården; samt

nr 52, angående grunderna för höjning av löner enligt statens löneplansförordning, m. m.

Herr FÖRSTE VICE TALMANNEN erhöll på begäran ordet och yttrade: Herr talman! Med hänsyn till omfattningen av det ärende, som avses i Kungl. Maj:ts proposition nr 39, med förslag till lag om ändring i kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370), m. m., hemställer jag, att kammaren måtte medgiva, att tiden för avgivande av motioner i anledning av nämnda kungl. proposition utsträcker till det sammanträde, som infaller näst efter femton

dagar från den dag propositionen kom kammaren till handa.

Denna hemställan bifölls.

Anmälades och bordlades

statsutskottets utlåtanden:

nr 14, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1950/51, i vad propositionen avser justitiedepartementets verksamhetsområde, jämte i ämnet väckt motion;

nr 19, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1950/51, i vad propositionen avser finansdepartementets verksamhetsområde;

nr 20, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1950/51, i vad propositionen avser ecklesiastikdepartementets verksamhetsområde;

nr 23, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1950/51, i vad propositionen avser civildepartementets verksamhetsområde; och

nr 26, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning angående anslag för budgetåret 1951/52 till vissa byggnadsarbeten vid tullverkets kust- och gränsbevakning m. m.;

bevillningsutskottets betänkanden:

nr 2, i anledning av väckta motioner om rätt att vid taxering för inkomst njuta avdrag för kostnader för självstudier;

nr 3, i anledning av väckt motion om viss inskränkning av rätten att vid taxering för inkomst njuta avdrag för representation; och

nr 4, i anledning av väckta motioner angående skattefrihet för förmånen av

nedsatt telefonabonnemangavgift för vissa av telegrafverkets pensionärer;

tredje lagutskottets utlåtande nr 1, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ersättning från kyrkofonden för övertalig personal vid domänverket; samt

jordbruksutskottets utlåtande nr 2, med anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1950/51, såvitt propositionen avser jordbruksärenden.

Ordet lämnades på begäran till herr LUNDQVIST, som anförde: Herr talman: Det är anledning till anmärkning mot

hans excellens herr ministern för utrikes ärendena, varom remiss begäres till konstitutionsutskottet, inför vilket anledningen skall uppgivas.

Jämlikt föreskriften i § 57 riksdagsordningen skulle detta yttrande tillika med ett av herr Lundqvist i sammanhang därmed avlämnat förseglat konvolut överlämnas till konstitutionsutskottet.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 2.05 eftermiddagen.

In fidem

G. H. Berggren.

Tisdagen den 13 februari.

Kammaren sammanträdde kl. 4 eftermiddagen.

Justerades protokollen för den 6 och den 7 innevarande månad.

Anmälades och godkändes statsutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 1, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande egentliga statsutgifter för budgetåret 1951/52 under riksstatsens första huvudtitel, avseende anslagen till hov- och slottsstaterna;

nr 17, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1950/51, i vad propositionen avser socialdepartementets verksamhetsområde; och

nr 18, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1950/51, i vad propositionen avser inrikesdepartementets verksamhetsområde.

Föredrogs och hänvisades till behandling av lagutskott Kungl. Maj:ts proposition nr 34, med förslag till lag om ekonomiska föreningar, m. m.

Föredrogs och hänvisades till bevillningsutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 39, med förslag till lag om ändring i kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370), m. m.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts propositioner:

nr 44, angående grunder för skatte lindring åt synnerligt skattetyngda kommuner m. m.;

nr 48, angående vissa byggnadsarbeten vid statens skolor tillhörande barna- och ungdomsvården; samt

nr 52, angående grunderna för höjning av löner enligt statens löneplansförordning, m. m.

Föredrogs och bordlades ånyo statsutskottets utlåtanden nr 14, 19, 20, 23 och 26, bevillningsutskottets betänkan-

Ang. åtgärder med hänsyn till bränslebristen.

den nr 2—4, tredje lagutskottets utlåtande nr 1 samt jordbruksutskottets utlåtande nr 2.

Herr talmannen anmälde, att till kammaren överlämnats Kungl. Maj:ts proposition nr 53, angående anslag till utförande av strandskydd på ön Ven.

Den kungl. propositionen blev nu förredragen och lagd på bordet.

Herr MANNERSKANTZ erhöll på begäran ordet och yttrade: Herr talman! Jag ber få hemställa att kammaren måt-

te besluta att till det sammanträde, som infaller näst efter söndagen den 25 innevarande februari, utsträcka tiden för avgivande av motioner i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 34 med förslag till lag om ekonomiska föreningar, m. m.

Denna hemställan bifölls.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 4.03 eftermiddagen.

In fidem

G. H. Berggren.

Onsdagen den 14 februari.

Kammaren sammanträdde kl. 2 eftermiddagen.

Anmäldes och godkändes statsutskottets förslag till riksdagens skrivelse, nr 19, till Konungen i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1950/51, i vad propositionen avser justitiedepartementets verksamhetsområde, jämte i ämnet väckt motion.

Ang. åtgärder med hänsyn till bränslebristen.

Herr statsrådet och chefen för handelsdepartementet Ericsson hade tillkännagivit, att han hade för avsikt att vid detta sammanträde besvara herr Näsgråds interpellation angående åtgärder med hänsyn till bränslebristen. Svaret, vilket omedelbart före sammanträdet i stencilrad form utdelats till kammarens ledamöter, finnes såsom bilaga fogat vid detta protokoll. Herr statsrå-

det *Ericsson* erhöll nu ordet och lämnade en kort sammanfattning av svaret.

Herr NÄSGÅRD: Herr talman! Jag ber att få tacka statsrådet för interpellationssvaret och för att jag fått taga del av det i förväg.

Vi veta allesammans, att det för närvarande råder en katastrofal bristsituation på bränslemarknaden, och det var därför utomordentligt värdefullt att få en redogörelse från regeringsbanken just nu. Det har väl i tidningsdiskussionen under de senaste veckorna mest talats om koksen, men det är tyvärr så, att det är ungefär lika illa ställt med den ordinarie försörjningen med vedbränsle, inte minst på landsbygden.

Statsrådet säger i sitt svar, att efterhand som användningen av fossila bränslen ökat, har vedavverkningen sjunkit starkt och torde nu icke motsvara mer än normalbehovet av ved. Då lagerhållningen dessutom synes vara obetydlig, kan man icke räkna med att till någon del ersätta uteblivna koks-

Ang. åtgärder med hänsyn till bränslebristen.

mängder med ved. Jag är rädd, herr talman, att det är ännu sämre ställt än statsrådet sagt i sitt svar. Marknadsläget tyder på att inte ens det normala behovet av ved kan på långt när tillgodoses. Ute i bygderna råder en verklig nervositet denna vinter, när det gäller att skaffa sig ved. Vi ha också på sista tiden i tidningarna sett redogörelser för hur jobberi börjar uppkomma. Man köper ved av skogsägarna och far omkring och säljer till verkliga ockrarpriiser. Lagren tyckas vara i det närmaste obefintliga, och även den ordinarie vedhuggningen tycks ha upphört.

Man måste fråga sig, vad bränslekommissionen egentligen har gjort åt den här frågan det sista halvåret. Har den inventerat bränsleförrådet? Har den samrått med myndigheter och organisationer för att få en överblick över situationen? Och jag kanske får ställa en fråga till: Vad har riksnämnden för ekonomisk försvarsberedskap vidtagit för åtgärder för det fall att vi skulle komma i den situation, som det ser ut som om vi nu vore på väg emot?

Det internationella krisläget har varit klart markerat under större delen av andra halvåret 1950. Redan i propositionen nr 255 till höstriksdagen, som är dagtecknad den 13 oktober, hade finansministern mycket att säga om den oroande utvecklingen på världsmarknaden. Frågan om bränslereserven borde ha tagits upp till behandling på hösten 1950 i stället för på vintern 1951.

Det är naturligtvis, som statsrådet säger, nu icke tekniskt möjligt att ordna en vedreserv under innevarande säsong. Men hade förberedelserna satts i gång någorlunda tidigt på hösten, skulle det ha kunnat vara möjligt. Vi hade en liten bränsledebatt här i kammaren i slutet av maj förra året. En av deltagarna uttalade då den förhoppningen, att man skulle kunna lätta på de aktuella svårigheterna genom att skogsägarna åtminstone skulle låta avverka ett års vedförråd i reserv. Det ha de helt naturligt inte gjort, emedan avsättningsfrågan under hösten 1950 tedde sig helt och hållet hopplös. Man kan inte klandra de

enskilda för den saken. Det är väl myndigheterna, som böra ha den bättre överblicken i sådana här situationer, vilka så gott som uteslutande bero på den internationella utvecklingen.

Nu har bränslekommissionen de sista fjorton dagarna börjat vidtaga förberedelser. Det har kommit blänkare i tidningarna då och då om att den har börjat taga initiativ. Det viktigaste är väl att kommissionen gjort en framställning till Kungl. Maj:t om att få lägga upp en vedreserv på 3 miljoner kubikmeter, och statsrådet har i sitt svar framhållit, att regeringen i princip tagit en positiv ståndpunkt till detta förslag.

Vidare talar statsrådet om att regeringen ämnar rekommendera de statliga och kommunala myndigheterna att lägga upp vedreserver. Detta anser jag mycket klokt och förståndigt, och jag vill ge regeringen mitt fulla erkännande för detta. Men samtidigt kan jag inte låta bli att erinra om att riksdagen redan den 31 maj 1950 i skrivelse bad Kungl. Maj:t att fästa myndigheternas uppmärksamhet på önskvärdheten av att införa vedeldning åtminstone vid större anstalter och inrättningar, där det var möjligt ur ekonomisk synpunkt. Den riksdagsskrivelsen blev anmäld i konselj den 22 juni förra året, men sedan tycks den ha blivit bortglömd. Det står i JO:s ämbetsberättelse till årets riksdag, att frågan är beroende på Kungl. Maj:ts prövning. Jag hoppas nu, att den frågan i hela sin vidd blir upptagen till prövning av Kungl. Maj:t i detta sammanhang.

Herr LINDBLOM: Herr talman! Jag har begärt ordet för att taga upp en annan sida av detta problem.

Det skulle vara av stort värde, om herr statsrådet kunde lämna något meddelande angående fördelningsgrunderna i förhållande till gällande licenser. Bränslekommissionen har som bekant åtminstone vad det gäller de större förbrukarna satt licenserna ur kraft och ger nu tilldelning efter förbrukningen under förra bränslesäsongen. Detta har föranlett mycken oro, och dessutom

Ang. åtgärder med hänsyn till bränslebristen.

måste det ju anses vara orättvist mot dem, som varit försiktiga nog att först förbruka sina gamla lager av brännved och icke lägga upp lager av koks, så länge de hade några vedlager kvar. Jag kan mycket väl förstå bränslekommissionens försiktighet, när den icke medger så stor tilldelning på en gång till dessa förbrukare, ty detta skulle leda till svårigheter, då tillgången är ringa. Gärna en viss procent på licensens poängsumma, men absolut inte som nu en viss procent på förra årets uttag!

I den sista kungörelse som jag har sett i denna fråga har man nu ändrat principerna såtillvida, att de som ha en förbrukning, understigande 40 poäng, nu få ut 100 procent på licensen, medan de som ha en förbrukning mellan 41 och 200 poäng få ut 90 procent av förra årets förbrukning, vilket dock skall räknas som om uttaget på licensen vore 85 procent. Det står ingenting i denna kungörelse om förfaringssättet beträffande dem som ha *över* 200 poäng, men de småförbrukare, som nyss nämnts, få ut sin del för det löpande bränsleåret omedelbart.

När det nu talas om denna kvantitet av 85 procent på licenstilldelningen, uppstår den frågan, om man kommer att följa samma regel även då det gäller förbrukare av över 200 poäng, således att viss del medgives månad för månad, men att den sammanlagda tilldelningen utgår efter 85 procent av licensens totalsumma, oavsett hur stor förbrukningen varit under bränslesäsongen 1949/50.

Herr WERNER: Herr talman! Den bild som statsrådet har tecknat av dagens bränslesituation här i landet är ingalunda ljus. Tyvärr är den kanske i verkligheten ännu något mörkare än den som statsrådet i sitt svar givit vid handen. Jag kan instämma i vad interpellanten yttrade här, då han ställde vissa frågor. Vad ha de bränslevärdande myndigheterna i verkligheten gjort för att förebygga den nuvarande situationen, som dessutom när som helst kan förvärras?

Det är väl ändå underligt, att det i detta bränslerika land med dess tillgångar på avfallsvirke skall behöva uppstå en situation, där det inte för dagen finns möjlighet att köpa ens de minsta kvantiteter vedbränsle. Det beror ju på att man trots att allting skulle ordna sig och övergått från användningen av inhemskt bränsle till användning av importerat fossilt bränsle i mycket stora kvantiteter. Det har roat mig att taga ut några statistiska siffror rörande denna import för år 1950, och det visar sig att vi ha importerat kol och koks för 527 miljoner kronor samt brännolja för 227 miljoner kronor, d. v. s. att vi importerat bränsle för uppvärmningsändamål för något över 750 miljoner kronor. Den totala importen av fossila bränslen rör sig om något över en miljard kronor. Då hela vår import omsluter ca 6 miljarder utgör detta en sjättedel eller 17 procent av landets import.

Jag undrar om vår ansträngda handelsbalans i längden har råd att belastas av en så betydande utgift. Nu skall jag villigt erkänna, att det fossila bränslet icke kan undvaras för vårt högt uppdrivna näringsliv, men nog kunde det sättas i fråga, om man inte skulle kunna få utrymme för inhemskt bränsle för åtminstone ett par hundra miljoner kronor.

Då dessa frågor behandlades under fjolåret, visade det sig, att staten till subventioner för bostadsuppvärmning med importerat bränsle anslagit inte mindre än 45 miljoner kronor för föregående budgetår, och för första halvåret av innevarande budgetår tillkom ytterligare ett anslag på 30 miljoner kronor — alltså sammanlagt 75 miljoner kronor av skattemedel, som gingo till subvention av importen av utländskt bränsle. Man ifrågasätter, om inte någon form av stöd för den inhemska bränsleproduktionen skulle kunna vara påkallad rentav ur handelsministerns egen synpunkt, nämligen för att spara exporten av valutor till utlandet.

Vi ha i detta land en skogstillväxt av 65 miljoner kubikmeter, mätt på bark, per år. I denna tillväxt ligger omkring

Ang. åtgärder med hänsyn till bränslebristen.

8 eller 9 miljoner kubikmeter avfallsvirke, som ur skogsvårdande synpunkter behöver komma bort ur skogen för att ge större tillväxt åt det värdefullare virket.

Den nuvarande situationen beror inte på skogsägarnas bristande ansvarskänsla utan uteslutande på bristen på arbetskraft och bristande lönsamhet hos produktionen av vedbränsle. Jag skulle vilja vädja till handelsministern: Kom inte med tvångsäläganden på överanstängda skogsägande jordbrukare, som sakna möjlighet att avdela nödvändig arbetskraft för att kunna producera ved! Låt det i stället ske genom smidigare överenskommelser än förra gången, då de fingo åläggande att producera så och så stor kvantitet till ett pris av 6—8 eller 9 kronor för kubikmeter, vilket i många fall inte lämnade skogsägaren något som helst rotnetto!

Som läget är nu skulle jag tro att produktionen av en kubikmeter ved i regel betingar en kostnad av mellan 10 och 15 kronor för huggning, framtransport och annat. Det kan nog variera, men jag tror att arbetslönerna i regel hålla sig omkring en sådan siffra, i den mån det nu går att uppbringa arbetskraft. Vedbränslet ställer sig sålunda ganska dyrbart, och följaktligen finns det kanske rum för någon form av de subventioner, som man så frikostigt gav till den utländska bränsleimporten under de föregående åren med det resultatet, att vedproduktionen inom landet helt och hållet stoppades.

När jag talar om vedproduktionen, kan jag inte underlåta att framhålla, att avfallsvirket allt mer och mer börjar bli användbart för förädlingsändamål och att jag tror att det ur nationalekonomisk synpunkt kanske icke är riktigt, att i allt för hög grad bygga vår bränsleförsörjning enbart på inhemskt vedbränsle, om vi skulle avkopplas från importen av fossilt bränsle. Men vi ha en annan bränslereserv i detta land, nämligen de väldiga tillgångarna i våra mossar. Jag tror att man bör undersöka möjligheterna att utvinna bränslereserver ur dessa outtömliga tillgångar, och

detta framgår också av departementschefens svar i dag. Jag skulle vilja rekommendera, att man sätter in expertis på att söka genom en rationalisering av utvinningsmetoderna tillgodogöra sig dessa bränslereserver, som nu ligga i så oerhörd mängd till ingen som helst nytta.

Jag har velat ge en bild av dagens läge. Det beror på bristen på arbetskraft, och jag vill rikta en vädjan till handelsministern att söka beakta svårigheterna för skogsägarna att skaffa arbetskraft och att frambringa bränslet till priser, som kunna vara jämförbara med kolets. Det är inte möjligt att få fram denna produktion på grund av dels tvång, dels sådana förhållanden, att producenten inte ens får täckning för produktionskostnaderna.

Herr statsrådet ERICSSON: Herr talman! Herr Näsgård anlade vissa synpunkter på detta spörsmål, som jag kanske kan karakterisera så, att han dels talade om vilka möjligheter vi ha att i det aktuella läget öka vedavverkningarna och dels — och kanske framför allt — om den mera långsiktiga frågan, hur vi skola använda vedbränslet under mera normala förhållanden. Herr Werner har varit inne på samma sak. Jag har fått den uppfattning av de båda talarna, att de anse min teckning av läget vara allt för optimistisk. Det är alltså enligt dessa herrars mening ännu sämre ställt på bränslefronten än jag givit uttryck för i mitt interpellations-svar. Det kan ju vara angeläget att slå fast detta med hänsyn till vissa förhållanden.

När herr Näsgård frågar, vad bränslekommissionen gjorde under förra hösten för att tillgodose det behov, som nu har uppkommit, så måste jag i ärlighetens namn säga, att bränslekommissionen icke planerade några vedavverkningar under instundande vinter. Kommissionen bedömde inte läget på det sättet. Jag tror inte heller att det var så värst många ledamöter av denna kam-mare, som vid tiden för den skrivelse

Ang. åtgärder med hänsyn till bränslebristen.

herr Näsgård talade om kunde säga, att vi absolut skulle komma att ha behov av en större vedkvantitet.

Jag vill ställa en fråga till herr Näsgård, som jag vet känner till den saken bättre än jag: Hade det varit tekniskt möjligt att få fram vedbränsle under innevarande säsong, om vi hade börjat avverkningarna i november eller december förra året? Det hade kanske varit möjligt att använda den färska veden, men det blir i alla händelser sämre värmeeffekt.

Jag har sett läget så, att efter gagnvirkessäsongen kommer den tid, då vi skulle kunna disponera den arbetskraft, som eventuellt blir ledig, till vedavverkningar. Jag litar på att den stora mängden av småbrukare och med dem jämställda vid den tidpunkten kunna disponera tid för dessa avverkningar, och jag har föreställt mig, att man då skulle kunna få ut ett tillskott av vedbränsle utan några särskilda rubbningar på andra verksamhetsområden. Jag betraktar denna sak såsom mycket väsentlig, ty alla känna väl till, vilka svårigheter som nu föreligga när det gäller att få fram råvara för våra skogsindustrier. När jag hör att man nu på fullt allvar gör gällande, att även om vi kunna köpa fossilt bränsle utifrån, skola vi i mycket större utsträckning än vi varit beredda att göra — det måste väl ha varit meningen med herr Werners anförande — använda vår arbetskraft för att avverka brännved i våra skogar bara för att kunna spara valutor, så måste jag anmärka, att det är en dålig användning av våra produktiva krafter att avverka ved, som vi taxera här hemma till kanske 30 kronor per kubikmeter hos förbrukare, när vi kunna sälja samma virkesmängd för åtskilliga gånger det beloppet i form av massa, papper och andra ting.

Då återstår frågan om en avverkning, som kan tillgodose de skogsvårdande uppgifterna. På den punkten äro vi alla ense. Om gallringar äro nödvändiga, är det angeläget att virket kommer till användning som vedbränsle, i den mån icke industrien numera kan taga i anspråk betydligt klenare sortiment än ti-

digare för massaproduktion. För mig framstår det däremot ingalunda såsom någon angelägen uppgift att på längre sikt använda våra knappa arbetskraftsresurser för att avverka brännved i syfte att utesluta importen av fossila bränslen. Jag tror att det bleve ur nationalekonomisk synpunkt en mycket dålig affär. Detta får inte utesluta, att vi skola taga vara på de mängder av bränsle, som naturligt falla på vedområdet, och jag har för avsikt att inom den allra närmaste tiden igångsätta en utredning, som skall syfta till att kartlägga hela vårt bränsleproblem på längre sikt. I denna utredning inkluderas inte bara vedbränslet och torven utan även en hel del andra ting, som jag hoppas skola kunna ge en klar belysning åt detta utan tvekan utomordentligt viktiga spörsmål.

Både herr Näsgård och herr Werner ha sagt, att myndigheterna ha ansvar gent emot konsumenterna och att den enskilde inte kan lastas för att det inte finns ved att köpa. Jag vill inte bestrida, att myndigheterna här ha ett ansvar, och jag vill inte på något sätt göra gällande, att den enskilde skogsägaren skulle ha skyldighet att ha något vedlager liggande, så att han kan tillgodose efterfrågan, när en sådan kan uppstå. Men jag tycker nog, att vad man skall diskutera i dag, det är vilka praktiska åtgärder som böra vidtagas för att få fram den lämpliga reserv av ved, som kan bedömas vara önskvärd. Då varnar herr Werner myndigheterna för att komma med ålägganden av olika slag. Ja, om det blir en svår situation och man samtidigt säger, att myndigheterna ha ansvaret, då får man väl ändå finna sig i att myndigheterna få vissa befogenheter. Då kan man inte utan vidare säga, att några ålägganden inte få ifrågakomma. Jag kan i varje fall inte acceptera den principen. Sådana åtgärder skola inte tillgripas förrän de bli absolut ofrånkomliga, men då går det inte gärna att hävda, att myndigheterna visserligen ha ansvaret för försörjningen, men icke ha rätt att vidtaga de åtgärder som äro nödvändiga för att trygga försörjningen.

Ang. åtgärder med hänsyn till bränslebristen.

Jag har i mitt interpellationssvar sagt, att regeringen i princip har beslutat bemyndiga bränslekommissionen att försöka åstadkomma en vedreserv om cirka 3 miljoner m³ ved och att detta skall ske i samarbete med skogsägarna. Jag har vidare uttalat den meningen, att man inte borde vänta med den erforderliga planläggningen tills riksdagen fattat sitt beslut, ty jag vågar utgå ifrån att riksdagen kommer att bifalla den framställning om beviljandet av förlagskapital, som Kungl. Maj:t kommer att göra till riksdagen. Jag tror att man skulle vinna tid, om man planerade redan nu, och jag tog därför med denna passus i mitt svar.

Vad återigen gäller den fråga, som herr Lindblom tog upp, är jag i tillfälle att säga, att de ändrade tilldelningsgrunder beträffande fossilt bränsle och i första hand koks, varom bränslekommissionen utfärdat bestämmelser, vill jag inte undandra mig ansvaret för. Jag har blivit informerad om vilka grunder kommissionen ämnat tillämpa, och jag har inte haft något att erinra emot kommissionens förslag. Jag tror därför att det är ganska angeläget med hänsyn till ansvarsfördelningen, att jag utan vidare erkänner, att jag har godkänt dessa grunder.

Jag gjorde det därför att jag fick besked om att bränslekommissionens licenssystem inte längre var aktuellt. Detta hänger samman med att man under senare år har kunnat tilldela bränsle i praktiskt taget full utsträckning, d. v. s. täckt konsumenternas behov. Man har vidare haft möjlighet att kunna gå över från sådant fossilt bränsle som kol och koks till olja. Men den administrativa apparaten har varit stadd i avveckling.

Även om man hade klart för sig, att licenssystemet inte var tillfredsställande och att det finns licenser ute i landet, som egentligen inte skulle berättiga till inköp enligt de grundläggande principerna, ansåg man ändå att det var en kostsam affär att nu lägga upp ett helt nytt licenssystem. Kostnaden härför rör sig om något över en miljon kronor, och licenssystemet tar en betydlig

mängd arbetskraft i anspråk. Vi drogo oss för dessa kostnader från det allmännas sida. När därför bränslekommissionen ansåg, att man kunde få ett bättre och mera tillfredsställande system för bemästrande av den nuvarande situationen genom att lägga förra årets inköp som grund för tilldelningen, så fann jag, att detta förslag borde kunna accepteras; det är nämligen att märka, att huvuduppgiften är att spara bränsle framför allt under månaderna januari, februari och mars. Såsom situationen nu kan bedömas tvingas vi emellertid sannolikt att ta denna stora utgift och att lägga upp ett nytt licenssystem för nästa bränslesäsong.

Vi voro alldeles på det klara med att de olägenheter, som kunde emotses genom att tillämpa de nuvarande tilldelningsgrunderna, framför allt bestodo däri att sådana förbrukare, som under den förra bränslesäsongen hade sparat på inköpen genom att ta i anspråk disponibla lager, då komme att bli ställda i ett sämre läge än de förbrukare, som hade köpt ut full tilldelning för förra bränsleåret. Bränslekommissionen har gett besked om — och jag skall också ta tillfället i akt att få säga det — att de, som förra året inte köpt ut de kvantiteter, de haft rätt att köpa, alls inte skola straffas för detta. Nu har bränslekommissionen sagt, att för den händelse vederbörande inte köpt bränsle förra året och det kan dokumenteras, att de ha tagit i anspråk inneliggande lager, skall man räkna det som om det vore inköpt kvantitet som förbrukats. På det sättet få vederbörande samma utgångsläge som om de hade köpt ut hela den förbrukade kvantiteten förra året. Det är sant att detta besked gäller för sådana, som förbruka mindre kvantiteter, villaägarna och med dem jämställda, men det är uppenbart att principen skall gälla även för större fastigheter och större förbrukare. Därmed tror jag att jag har besvarat i huvudsak her Lindbloms fråga.

Jag kan inte säga någonting beträffande framtiden. Vår förhoppning är ju, att vi skola kunna komma över de när-

Ang. åtgärder med hänsyn till bränslebristen.

maste månaderna utan att behöva tillgripa några drastiska åtgärder på bränsleförsörjningens område. Men vi veta ju inte vad som kan hända. Ange- läget blir emellertid att nu från myndigheternas sida inrikta sig på att nu rådande bristsituation kommer att bli bestående även nästa bränslesäsong. Det är klart att vi då tvingas att vidtaga åtskilliga dispositioner, som ur många synpunkter äro kostnadskrävande, och detta innebär bl. a. att vi få bygga upp den administrativa apparaten på nytt. Vi beklaga väl alla denna utveckling, men jag anser, att det är ofrånkomligt att vidtaga dessa åtgärder nu, med hänsyn till vad som har inträffat.

Herr MANNERSKANTZ: Herr talman! Bränslesituationen har under den senare tiden undergått stora omkastningar. Särskilt märkligt tycker jag är, med vilken snabbhet läget på brännvedens område har förändrats, och det tror jag i viss mån beror på myndigheternas åtgöranden. Den kokssubventionering, som pågått under de senaste åren ända fram till i höstas, har, tror jag, i betydande grad avskräckt dem, som haft ved att avverka, från att göra det. De blevo avskräckta därifrån inte blott psykologiskt utan också reellt genom att vedpriserna sjönko mer och mer, så att det vid en viss tidpunkt i fjol var nästan omöjligt att avsätta i varje fall de billigare vedslagen.

Man kan därför konstatera, att det har sina risker att gripa in med sådana åtgärder som dem, som vidtogos, när koksen blev förbilligad med hjälp av skattemedel. När man då märkte, hur vedavverkningarna nästan fullständigt upphörde, hade väl det riktiga varit, att man i tid hade undanröjt åtminstone denna orsak till den minskade vedavverkningen. Enligt min mening borde man redan på eftersommaren och tidigt på hösten 1950 ha kunnat vara på det klara med att vi behövde ha större vedmängder än de, som annars hade kommit fram så att säga av sig självt. Om skogsägarna hade fått reda på att det verkli-

gen var något eftersträvansvärt att lägga upp en reserv av ved och om de hade varit förvissade om att veden skulle få avsättning, tror jag inte, att arbetskraftsbristen hade varit något hinder för att det inte under den tid, som föregår den egentliga avverkningsäsongen när det gäller gagnvirket, kunnat frambringas mycket stora kvantiteter vedbränsle. Därför tycker jag nog att man kan hålla med herr Näsgård om att det långt tidigare än som nu skett kunnat klargöras, att vi behövde mera vedbränsle. Under sommaren och förhösten pågår ju inte någon större avverkning av andra virkessortiment, och då kan den fasta skogshuggarkår, som vi dock ha här i landet, ävensom många jordbrukare åstadkomma att en mängd kubikmeter ved avverkas utan att detta behöver inkräkta på huggningarna av massaved, timmer och props m. m. Ty jag håller med herr statsrådet om att det inte vore klokt att eftersätta möjligheterna till export av trävaror och andra produkter av trä genom att minska på huggningen av därtill erforderligt virke, när det just nu är ett så gynnsamt läge för denna export, vilken vi också behöva upprätthålla för att få in valutor. Jag tror, att man skulle kunna förena dessa båda önskemål, om man ordnade det förständigt. En stor avverkning av massa- ved, timmer och dylikt medför dock att det uppstår en hel del avfallsvirke, som inte duger till gagnvirke utan som bör huggas upp till ved, vilket nu inte skett under några år på grund av att detta avfallsvirke betraktats såsom tämligen värdelöst — priset har intet ens täckt upp- huggningskostnaderna.

Jag skulle nu med anledning av vad herr statsrådet sade om att vi få lov att bygga upp hela den byråkratiska apparaten igen endast vilja varna för att åter bygga upp någon fullständig, fullödig och stor byråkratisk apparat när det gäller vedbränslet. Under kriget har jag fem år i sträck yrkat avslag på den lag, som möjliggjorde åläggande för skogsägarna att hugga vedbränsle. Jag trodde nämligen då och tror alltjämt, att om man bara får godtagbara förutsättningar i

Ang. åtgärder med hänsyn till bränslebristen.

form av ett lämpligt avpassat prisläge och i form av att hindra ur andra synpunkter mot att leverera och sälja denna vara avlägsnas, och man får ett allmänt uppställt mål för den sammanlagda vedavverkningen, så när man också i stort sett en bättre tillgång på vedbränsle. Det kan ju hända att somliga skogsägare inte bry sig om att bidra till att uppnå det uppställda målet, men då kanske andra i stället göra det desto mera, så att det ändå jämnar ut sig. Om en sådan situation skulle inträda, som kräver kontroll från statens sida, skulle jag vilja hemställa att det bleve en kontroll över hela bränsleområdet, således även beträffande vedbränslet, men att man då avstode från att återigen göra en indelning i olika regioner, utanför vilka skogsägarna inte skulle få sälja sin avverkning. Låt dem i stället hållas litet mera fritt, ty då tror jag att man dels klarar konsumenternas försörjning på ett elegantare sätt än annars och dels inte behöver belasta våra statsfinanser med en onödig utgift för administration på detta område.

Statsmakterna borde kanske också i någon mån intressera sig för vad som nu på några — ehuru väl ganska få — håll göres för att prova fram lämpligare metoder för eldning med vedbränsle i annan form än vanlig kastved, t. ex. olika former för stokereldning med söndertuggad ved — flis — eller dylikt. Det skulle vara önskvärt, att man även från statens sida i någon mån ville intressera sig för den saken, ty eldning på detta sätt skulle helt och hållet eliminera det manuella beskickande av pannorna, som fordras vid eldning med kastved. Att utvecklingen på detta område har gått tämligen sakta är helt förklarligt, eftersom utsikterna för försäljning av vedbränsle efter kriget blevo så pass dåliga att folk allt mindre och mindre intresserade sig för att söka åstadkomma en ny eldningsmetod för vedbränsle. Jag tror dock, att det skulle vara lämpligt att ta upp denna fråga och att föra den tekniskt framåt eller i varje fall att uppmuntra dem, som intressera sig för att söka komma ifrån det gamla sättet att

bara använda veden i sådan form att den måste fyllas på för hand. Detta vedeldningssätt är ju särskilt besvärligt och ökar även kostnaderna vid t. ex. kontinuerlig drift, då det fordrar treskiftselldning.

Herr talman! I övrigt vill jag för min del varna för att pressa fram vedbränslet genom subventionering på ved. Jag tror inte att det är behövt, om man i övrigt handlar förståndigt och handskas med detta problem på ett sätt, som gör, att skogsägarna få förtroende för att de verkligen kunna få avsättning för sina varor och att inga ingripanden göras, som störa hanteringen såsom sådan.

Herr NÄSGÅRD: Herr talman! Regeringen borde kanske ha tagit litet allvarligare på riksdagens skrivelse av den 31 maj förra året, som avsåg att befordra avsättningen av vedbränsle. Om så skett, hade det funnits en god utgångspunkt för vidare åtgärder. Hade regeringen gått så långt att den redan då gjort, vad den nu förklarar sig ämna göra, nämligen uppmana myndigheterna att själva lägga upp en vedreserv, tror jag att skogsägarna hade fortsatt med vedavverkningen.

Jag har redan erinrat om de pessimistiska toner, som framskyntade i statsrådet Skölds proposition till den senaste höstriktsdagen, och de tankegångar, som återgavos där, borde väl ha varit allmän egendom inom regeringen vid den tiden.

Statsrådet Ericsson undrade också, hur många av ledamöterna i denna kammar det möjligen var, som i höstas voro så förutseende, att de kunde räkna ut att det skulle bli en sådan konjunktur som nu inträtt. Ja, jag vill inte skryta för min del, jag måste erkänna, att jag inte förstod läget fullt ut förrän jag märkte, vilket riv det blev efter ved ute på landsbygden och hur svårt det var för folk att få köpa ved. Och jag förstod det ännu bättre, när det framemot jultiden blev märkbart, att kolveden, som varit osäljbar på våren, gick åt i hur stora kvantiteter som helst.

Ang. åtgärder med hänsyn till bränslebristen.

Vidare undrade statsrådet, om det varit tekniskt möjligt att få fram någon ved till denna säsong, ifall man hade satt i gång därmed redan under hösten. Då svarar jag, att det tror jag visst att det hade varit. I värsta fall hade man fått använda den råa veden. Det har konstaterats, att bränslevärdet inte är så mycket lägre i den råa än i den torra veden som man kunde tro.

För övrigt ha varken jag eller herr Werner gjort oss till talesmän för att man skulle på ett oekonomiskt sätt utbyta fossilt bränsle mot vedbränsle, men åsidosättandet av veden som bränsle gick så långt under de senaste åren, att till och med den normala vedavverkningen nu så gott som fullständigt har stoppats. Nu ha vi kommit in i en sådan situation, att vi även ha ett annat **tråkigt perspektiv** framför oss, och det gäller massaveden. Den kanske kommer i farozonen på grund av den hotande krissituationen för bränslet. Med de nu rådande goda avsättningsförhållandena för massaved på utlandsmarknaden misstänker jag, att detta bleve den mest oekonomiska utveckling som man över huvud taget skulle ha behövt räkna med.

Frågan om vilka praktiska åtgärder som behöva vidtagas skall jag inte gå in på, men jag skulle kunna tänka mig, att om det bleve något slags prisgaranti, så att skogsägarna visste, att de kunde få ett skäligt pris för veden, så skulle de nog sätta igång med avverkningar, när den tiden är inne. Jag är fullt ense med herr statsrådet om att man inte kan göra någonting för ögonblicket.

Herr WERNER: Herr talman! I mitt första anförande betonade jag mycket bestämt, att bristen på vedbränsle i mycket hög grad var en följd av bristen på arbetskraft. Ur den synpunkten ville jag också vända mig till herr statsrådet och bestämt varna för att framskaffningen av ved grundas på tvångsällägganden till skogsägarna. Den bör i stället få grundas — såsom också herr statsrådet antytt — på överenskommelser med skogsägarna och deras organisationer.

Jag framhöll vidare, att staten under ett och ett halvt budgetår hade anslagit sammanlagt 75 miljoner kronor till subventionering av importerat fossilt bränsle. Utan att rekommendera något subventionssystem på det inhemska bränslet måste jag ju säga, att med den generositet, som staten visat just emot importbränslet, skulle man väl ha haft möjlighet att genom lämpliga åtgärder och med hjälp av statsmedel upplägga en vedreserv — det förmodar jag att statsrådet också menar.

Herr statsrådet framhöll, att det är en dålig hushållning med både arbetskraft och skog att framskaffa vedbränsle. Ja, det kan jag ju medge. Men vi leva i en tid, då det kan hända precis vad som helst när som helst, och det måste väl anses vara en beredskapsåtgärd att staten eller vederbörande myndigheter då vidtaga åtgärder för att framskaffa den vedreserv, som vi behöva ha vid en tidpunkt, när vi annars — som herr Näs-gård nyss framhöll — eventuellt skulle kunna bli tvungna för att rädda bränslesituationen att anlita de förråd av råvaror som vi ha för vår mest inkomstbringande exportindustri. Jag har varit med om detta tidigare och har även varit med om att inom landstingsförvaltningarna försöka förebygga, att denna värdefulla råvara skulle brännas upp till bränsle. Jag kan visa exempel från mitt hemlän, när vi inom landstingsförvaltningarna funnit det nödvändigt att söka skaffa fram omkring 70 000 m³ avfall ur skogarna för att fylla bränslebehovet och även skapligt lyckats göra det.

Jag vill därmed ha sagt, att även om det inte ekonomiskt sett kanske är det riktigaste, måste man i en nödsituation försöka skaffa fram erforderlig arbetskraftsreserv, till och med om den skall hämtas från mera givande verksamhetsområden. Möjligheten för den breda massan av småskogsägare att kunna ställa sin arbetskraft till förfogande har i varje fall blivit allt mindre och mindre, eftersom det snart ute på landsbygden inte finns annat än mycket gamla människor kvar, som ha tillräckligt att gö-

Ang. åtgärder med hänsyn till bränslebristen.

ra ändå i den produktion, som är deras huvudsakliga.

Herr statsrådet ERICSSON: Herr talman! Det gläder mig att höra, att flertalet talare nu har sagt att deras mening ingalunda är att så stor del som möjligt av det fossila bränslet skall ersättas med vedbränsle, utan att vad man diskuterar är att söka tillvarata avfallsvirket som bränsle. Jag är ense med dem om att detta är en förnuftig ordning, men jag vill med hänsyn till arbetskraftstillgång och andra ting varna för att hysa övertro till möjligheten att på detta sätt lösa vår bränslefråga.

Jag känner vidare ett behov att konstatera, att när det nu från skilda håll har sagts att myndigheterna inte ha varit tillräckligt förutseende, så fann sig herr Näsgård ändå till sist böra meddela, att han personligen kom till klarhet vid jultiden, d. v. s. för några månader sedan. Det har ju ett visst värde i detta sammanhang, att han inte ville sträcka sitt förutseende att omfatta längre tid tillbaka än till detta års början. Då sågo vi väl litet var, vart det pekade hän, och långt före den tiden ha vi ändå varit verksamma. Jag har oförbehållsamt erkänt, att vi till exempel under sommaren förra året betraktade situationen på det sättet, att den ved, som vi hade avverkad, den hade sålts ut och såldes ut. Det är klart att det under sådana förhållanden inte tjänar någonting till att stå här och bara tala om hur förutseende man varit. Sanningen är, att utvecklingen har överraskat oss alla. Jag har inte tidigare hört några uppmaningar att vi skulle hålla en beredskap — men vi ha hört uppmaningar att så snart som möjligt avveckla de ransoneringar och regleringar, vi ha haft. Det har jag fått besked om många gånger, och då har man uppmanat oss att även ta litet risker för att en sådan avveckling skulle kunna genomföras fort. Jag har ingalunda betraktat avvecklingen av kommissionerna som något stort risktagande, men ändå ha vi kommit i den situation, vari vi nu befinna oss.

Herr HERLITZ: Herr talman! Det är en — om man så vill — liten sak i denna fråga, som har tilldragit sig mitt intresse, och det är följande meddelande, som statsrådet gjorde mot slutet av sitt svar och sedan något närmare utvecklade: »Då jag vågar utgå från att riksdagen kommer att lämna sin medverkan till denna anskaffning, framstår det som angeläget att påbörja planläggningen av avverkningarna utan dröjsmål och redan innan riksdagen fattat beslut i frågan».

Jag har kanske inte fullt uppmärksamt åhört debatten, och därför ursäktas det mig måhända, om jag ber att till herr statsrådet få framställa en fråga om vad för slags åtgärder statsrådet avser att Kungl. Maj:t skall kunna vidtaga utan att fråga riksdagen. Här har resonerats om subventionering, här har resonerats om att staten skulle ikläda sig en prisgaranti i fråga om ved; alltsammans är sådana saker, som självfallet höra under riksdagens kompetens och som jag inte kan tänka mig att regeringen kan inlåta sig på på egen hand.

Jag skulle alltså vilja fråga, vad det är för slags åtgärder, som statsrådet menar skulle kunna vidtagas. Jag anser mig berättigad att ställa denna fråga, då vi nu tyckas gå in i en hårdare tid igen, då det kan vara anledning att från riksdagens sida med uppmärksamhet iakttaga, i vad mån den skall få vara med om det ena och det andra.

Herr statsrådet ERICSSON: Herr talman! Jag skulle vilja säga till herr Herlitz, att jag var väl medveten om att riksdagen skulle intressera sig för denna mening i mitt svar. När jag haft anledning att formulera svaret på detta sätt, har jag syftat till att skogsägarna skulle uppmärksamma, vad som här framkommer, att bränslekommissionen skulle ta kontakt med skogsägarna och att man skulle genomföra stämplingsarbeten och andra liknande förberedelsearbeten. Jag avsåg ingalunda, att Kungl. Maj:t skulle binda sig för åtgärder, som Kungl. Maj:t icke har rätt att vidtaga utan att riksdagen beslutar därom.

Ang. vissa motioners remitterande till annat utskott. — Ang. justitiedepartementets kommittéanslag.

Herr NÄSGÅRD: Herr talman! Statsrådet gav mig en gliring för att jag först så sent som framåt jultiden riktigt kom underfund med läget på bränslemarknaden, men hela den kris, som nu är över oss, har ju, enligt statsrådets egen här i dag uttalade mening, kommit, därför att det har uppstått ett helt nytt läge på kol- och koksmarknaden. Då det i huvudsak här gäller att bedöma internationella förhållanden, får väl en enskild riksdagsman ändå vara ganska ursäktad, om han inte kommer fullt underfund med situationen förrän han kommer i praktisk beröring med den. Men på regeringen och på bränslekommissionen, vilken torde ha till uppgift att följa bränslemarknaden både i in- och utlandet, får man väl ändå ställa något högre krav!

Överläggningen förklarades härmed slutad.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 53, angående anslag till utförande av strandskydd på ön Ven.

Ang. vissa motioners remitterande till annat utskott.

Föredrogs ånyo konstitutionsutskottets memorial nr 2, i anledning av första kammarens remiss av motionen nr 172 av herr Söderquist om rätt för kommun att bevilja ersättning till av kommunen valda nämndemän vid häradsrätt samt andra kammarens remiss av den likalydande motionen nr 227 av fröken Vinge och herr Nihlfors.

Detta memorial lydde:

»Till konstitutionsutskottet ha, enligt protokollsutdrag för den 30 sistlidne januari månad, hänvisats från första kammaren en därstädes av herr Söderquist väckt motion, nr 172, samt från andra kammaren en därstädes av fröken Vinge och herr Nihlfors väckt likalydande motion, nr 227; i motionerna hemställas, att riksdagen måtte besluta sådan ändring av vederbörande för-

fattning, att kommun äger rätt att bevilja ersättning till av kommunen valda nämndemän vid häradsrätt'.

Enär det i motionerna väckta förslaget enligt utskottets mening är av beskaffenhet att ej böra av konstitutionsutskottet handläggas, föranledes utskottet att återlämna ifrågavarande motioner till respektive kamrar, vilket utskottet får för riksdagen anmäla.»

Herr FÖRSTE VICE TALMANNEN: Herr talman! Jag hemställer, att kammaren måtte besluta att lägga det nu föredragna memorialet till handlingarna samt hänvisa ifrågavarande inom första kammaren väckta motion till lagutskott.

Efter härmed slutad överläggning bifölls vad herr förste vice talmannen därunder hemställt.

Föredrogs ånyo och företogs punktvis till avgörande statsutskottets utlåtande nr 14, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1950/51, i vad propositionen avser justitiedepartementets verksamhetsområde, jämte i ämnet väckt motion.

Punkten 1.

Utskottets hemställan bifölls.

Punkten 2.

Ang. justitiedepartementets kommittéanslag.

Kungl. Maj:t hade föreslagit riksdagen att till Kommittéer och utredningar genom sakkunniga å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1950/51 anvisa ett reservationsanslag av 350 000 kronor.

Utskottet hade i den nu ifrågavarande punkten yttrat:

»Departementschefen har framhållit, att anslaget varit mycket knappt tillmätt samt att särskilt de av riksdagen begärda utredningarna om folkomröstning och valsätt samt om redovisningsskyldighet för politiska organisationer ha visat sig mera kostnadskrävande än som vid anslagsberäkningen förutsattes.

Ang. justitiedepartementets kommittéanslag.

Under andra huvudtiteln, punkt 56, i årets statsverksproposition har departementschefen uttalat sin avsikt att begränsa utredningsarbetet under nästa budgetår till vad som påkallas av mycket starka skäl. Utskottet finner det önskvärt att en sådan begränsning påbörjas redan innevarande budgetår. Ehuru utskottet icke ansett sig böra förorda annan ändring i Kungl. Maj:ts förslag än att det å tilläggsstat begärda beloppet reduceras med 5 000 kronor, förutsätter utskottet, att Kungl. Maj:t fortlöpande beaktar möjligheterna att begränsa kostnaderna för kommittéarbetet.

Under återopande av det anförda får utskottet hemställa, att riksdagen må i anledning av Kungl. Maj:ts förslag till Kommittéer och utredningar genom sakkunniga å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1950/51 anvisa ett reservationsanslag av 345 000 kronor.»

Reservation hade anmälts av herr *Mannerskantz*, som likväl ej antytt sin åsikt.

Herr **MANNERSKANTZ**: Herr talman! Jag skulle vilja förklara anledningen till den blanka reservation som jag har fogat till denna punkt.

Den tilläggsstat för justitiedepartementet, som vi behandlade inom vederbörande utskottsavdelning, upptog bara två frågor. Det råkade slumpa sig så, att det redan i den första frågan, som gällde möbelanskaffning för Västerbygdens vattendomstol, förelåg en motion om höjning av anslaget för detta ändamål. Efter de underrättelser vi fått inom avdelningen tyckte vi, att det fanns fog för en höjning, och jag för min del ville inte missunna vederbörande detta. Skulle vi ha väntat, hade det väl blivit ännu dyrare, när man kanske nästa år skulle köpa dessa möbler. Emellertid skulle vi ta igen anslagshöjningen på något annat ställe, och då tyckte vi, att det låg nära till hands att göra detta på det därefter följande anslaget, nämligen till kommittéer och utredningar genom sakkunniga. Jag hade för min del yrkat, att man skulle minska det av

Kungl. Maj:t begärda reservationsanslaget med 50 000 kronor till 300 000 kronor, men då det föreföll nödvändigt att enas för att vattendomstolen skulle få sina möbler, avstod jag från mitt yrkande.

Jag har nu begärt ordet, herr talman, mest för att tala om att jag anser, att man mycket väl borde ha kunnat minska anslaget till kommittéer och utredningar genom sakkunniga med 50 000 kronor. Det förhåller sig nämligen så att kommittéarbete — alldeles oavsett om man anser, att en kommitté är behövlig eller inte — kan drivas på olika sätt, som skilja sig i fråga om kostnader. I bilaga 2 till statsverkspropositionen — »Utgifter å driftbudgeten. För flera huvudtitlar gemensamma frågor» — avhandlar finansministern på s. 33 olika förslag som ha framkommit om rationalisering inom statsförvaltningen, bl. a. kommittéväsendet. Det har föreslagits, att man skulle ha något slags gemensam kommittéservice o. s. v. Men finansministern säger — vilket jag för övrigt finner vara klokt och riktigt — att det bör ankomma på vederbörande departement att övervaka det sätt, på vilket kommittéerna bedriva sitt arbete. Jag har vissa tvivel om att så alltid har skett, och jag tycker, att denna övervakning redan borde ha visat några resultat, i varje fall på så sätt att kostnaderna för kommittéerna minskades under återstående del av detta budgetår. Departementscheferna böra ta kontakt med ordförandena i kommittéerna under vederbörande departement och med dem verkligen diskutera igenom hur arbetet har fortskridit och vad de tänka göra. Finansministern uttalar vidare, att han anser lämpligt att kommittéerna åläggas att uppgöra och till vederbörande departement överlämna en plan för arbetet. Behöver denna plan ändras i mera väsentliga hänseenden, bör detta anmälas till departementet.

Dessa förslag borde genomföras genast. Ätminstone i fråga om en av de kommittéer som jag själv sitter med i — den lyder just under justitiedepartementet — har jag övertygat mig om att ord-

Om inskränkning av rätten till avdrag för representation.

förändren inte haft någon som helst kontakt med departementschefen i syfte att reducera arbetet eller kostnaderna. I denna kommitté är det faktiskt så att man nu kan avsluta arbetet ganska snabbt, men man kan också kasta sig på nya utredningar, skriva nya lagförslag o. s. v., vilket ökar kostnaderna högst väsentligt. Departementschefen kunde ingripa där och utan att på något sätt utöva press på kommittén eller dess arbete minska det sammanlagda material, som kommittén kommer att framlägga. Varje om sin heder mån kommittéssekreterare anser nämligen, att det är hans plikt att åstadkomma ett så och så många millimeter tjockt betänkande. Det är en tendens som bör motarbetas. Inom kommittéerna är det ofta svårt att göra detta, men genom ett direktiv från departementscheferna skulle det bli lättare för kommittéordförandena och andra inom kommittéerna att begränsa kommittéarbetet.

Det är, herr talman, med tanke på att sådana åtgärder borde vidtagas redan under innevarande budgetår inom alla departement — alltså även inom justitiedepartementet, vars tilläggsstat vi nu behandla — som jag menar att det skulle vara relativt lätt att spara minst 50 000 kronor. Går man efter principen att spara litet här och litet där på hundratals ställen, blir det stora pengar även av mindre besparingar på varje plats.

Jag har endast velat framföra dessa synpunkter och skall, jämlikt vår överenskommelse inom utskottet, inte ställa något yrkande.

Efter härmed slutad överläggning bifölls vad utskottet i förevarande punkt hemställt.

Föredrogos ånyo statsutskottets utlåtanden:

nr 19, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1950/51, i vad propositionen avser finansdepartementets verksamhetsområde;

nr 20, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggs-

stat II till riksstaten för budgetåret 1950/51, i vad propositionen avser eklestikdepartementets verksamhetsområde;

nr 23, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1950/51, i vad propositionen avser civildepartementets verksamhetsområde; samt

nr 26, i anledning av Kungl. Maj:ts statsverkspropositionen gjorda framställning angående anslag för budgetåret 1951/52 till vissa byggnadsarbeten vid tullverkets kust- och gränsbevakning m. m.

Vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt bifölls.

Vid förnyad föredragning av bevillningsutskottets betänkande nr 2, i anledning av väckta motioner om rätt att vid taxering för inkomst njuta avdrag för kostnader för självstudier, bifölls vad utskottet i detta betänkande hemställt.

Om inskränkning av rätten till avdrag för representation.

Föredrogs ånyo bevillningsutskottets betänkande nr 3, i anledning av väckt motion om viss inskränkning av rätten att vid taxering för inkomst njuta avdrag för representation.

I en inom riksdagen väckt, till bevillningsutskottet hänvisad motion, I: 43, av herrar *Anderberg* och *Gustaf Karlsson*, hade hemställts, att riksdagen måtte besluta sådan ändring av kommunalskattelagen, att vid avdrag för kostnader för representation utgifter för spritdrycker, tobak o. d. ej finge medräknas.

Utskottet hade i det nu föreliggande betänkandet på anförda skäl hemställt, att motionen I: 43 av herrar *Anderberg* och *Gustaf Karlsson* om viss inskränkning av rätten att vid taxering för inkomst njuta avdrag för representation icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Herr **ANDERBERG**: Herr talman! Frågan om rätten att vid taxeringen få av-

Om inskränkning av rätten till avdrag för representation.

drag för representation är en fråga, som jag genom vår motion velat rikta uppmärksamheten på. Den är en av de mest diskuterade detaljfrågorna inom skattelagstiftningen. Åsikterna skilja sig också väsentligt härvidlag, och det saknas uttryckliga bestämmelser i skattelagarna om hur man skall behandla representationsavdrag.

Detta avdrag har på sistone gjorts i större omfattning än tidigare. Samtidigt ha myndigheterna sökt skapa bättre kontroll på detta område. Men det är inte möjligt och rimligt att vidtaga en så omfattande bokföringsgranskning, som skulle vara önskvärd för att komma åt de stora grupper, som ta upp representationsavdrag utan att vara berättigade därtill. Vi motionärer ha därför önskat få denna fråga mera uppmärksammas. Detta har också utskottet till viss del beaktat. Utskottet erinrar om den översyn av kommunalskattelagen som för närvarande verkställes av 1950 års skattelagssakkunniga, och utskottet förväntar, att denna översyn jämväl skall beröra frågan om avdragsrätt för representationskostnader. Man rör sig här på ett mycket svårt område, och det är klart, att man kan gå fram på olika vägar. Men om de sakkunniga ta upp frågan, kan det tänkas, att de komma fram till följande lösning, som vi som syssla med sådana skattefrågor äsyfta.

På bilagan för rörelseidkare med fullständig bokföring komma inte de uppgifter fram, som vi behöva, utan det måste bli bokföringsgranskning, om vi misstänka något. Men lika väl som det på denna blankett finns en rad, där man anger avdrag för värdeminskning å fordringar, som ingå i räkenskaperna, borde det vara möjligt att lämna en uppgift om vad man bokfört på omkostnadskonto såsom representationskostnad. Då skulle taxeringsnämnderna få mycket lättare att kontrollera representationsavdragen.

Det är omöjligt att i en motion eller under en kort riksdagsbehandling tränga in i detta stora problem. Vi måste, såsom utskottet har menat, försöka kom-

ma till rätta med det på annat sätt. Utskottet har också förväntat, att frågan tas upp vid den pågående översynen av skattelagstiftningen. Jag instämmer i denna utskottets förväntan och har i övrigt, herr talman, intet yrkande.

Herr ERIKSSON, EINAR: Herr talman! Jag har anslutit mig principiellt till att man så långt det är möjligt skall försöka inskränka rätten att anse representationskostnaderna som avdragsgill omkostnad för inkomstens förvärvande.

Vid behandlingen av detta ärende har det också tydligt framgått, att enskilda personers representationskostnader behandlas synnerligen restriktivt av skattemyndigheterna. På den punkten är det nog inte något att tillägga till vad utskottet har anfört. Man är där inne på rätt linje.

Jag har däremot anledning att misstänka, att företagens representationskostnader, som alldeles säkert äro betydligt mer omfattande, icke behandlas lika restriktivt som enskilda personers. När statsmakterna nu äro på jakt efter olika skatteobjekt förefaller det mig ganska naturligt, att de skola ha anledning att ägna sitt intresse åt just det här området, ty såvitt jag kan förstå måste det röra sig om ett rätt betydande belopp. Det har åtminstone skatteexpertisen sagt mig. Och om inte mitt minne sviker mig, har en ärad ledamot av denna kammare, nämligen herr De Geer, i ett tidningsuttalande för någon tid sedan sagt sig vara mera villig att acceptera en skatt på representationsavdrag än den bebådade och nu föreslagna investeringsskatten. Jag förmodar, att han som industriledare har en uppfattning om vad representationskostnaderna kunna röra sig om och att det följaktligen kanske kan vara någonting att hämta där.

Jag har, herr talman, intet annat yrkande än det som framställts av bevillningsutskottet. Jag har bara velat ta detta tillfälle i akt att påpeka, att företagens representation mycket väl borde

Om inskränkning av rätten till avdrag för representation.

kunna överses och granskas bättre än som hittills skett.

Herr HEÜMAN: Herr talman! När varken motionären eller herr Eriksson andragit något gentemot vad utskottet sagt, finns det strängt taget ingen anledning för mig att yttra mig. Men herr Eriksson berörde frågan om avdrag för representationskostnader inom rörelse. Sådana avdrag äro ju tillåtna, i den mån de äro att anse som driftkostnader. Både i detta fall och i övrigt beror hela frågan på hur beskattningsnämnderna förfara.

Regeringsrådet Lundevall framhåller i sin Skattehandbok bl. a., att i praxis visas stor återhållsamhet vid medgivandet av avdrag för representationskostnader. Kostnader för representation i hemmet exempelvis och vid större bjudningar över huvud äro inte avdragsgilla, och han påpekar också, att avdrag i regel icke medges för representation å restauranger o. dyl. Så länge det inte kan framkomma något alldeles särskilt nytt måste vi nog i detta fall lita på att taxeringsmyndigheterna förfara på det lämpligaste sättet.

Jag har intet annat yrkande än om bifall till utskottets hemställan.

Herr SJÖDAHL: Herr talman! Med anledning av närmast herr Anderbergs yttrande vill jag tillåta mig att säga några ord.

I motionen hemställes ju om sådan ändring i kommunalskattelagen, att man vid avdrag för representationskostnader inte skulle få medräkna kostnader för spritdrycker och tobak. Bevillningsutskottet kunde ju inte rimligen rekommendera, att man på detta sätt skulle sönderdela kostnaderna för representation och låta taxeringsnämnderna sortera upp vilka representationskostnader som äro avdragsgilla och vilka som inte äro det. Jag vill tillägga, att om det varit fråga om den De Geerska tanken att lägga skatt på representationen, så hade nog bevillningsutskottet ställt sig lika

kallsinnigt. Men själva frågan om att representationskostnaderna begränsas och inte användas för skattelättnader — vilket utskottet ansåg som huvudämnet för motionärerna — fann utskottet vara så viktig, att den togs upp och diskuterades rätt ingående.

Därmed återkommer jag till det som närmast uppkallade mig, nämligen vad herr Anderberg sade om att det vore önskvärt om man skulle kunna få fram företagens utgifter för representation. Dessa dölja sig för närvarande. Jag skulle för min del — och jag tror att också utskottet skulle ha gjort det, om utskottet tagit upp frågan till behandling — vilja understryka, att om representationskostnaderna kunde öppet redovisas i deklarationen, vore detta en väg att gå. Då funnes det en möjlighet att granska och beskära dem. Om man inte slår in på den vägen, misstänker jag, herr talman, att vi med stora steg närma oss den situationen, att vi över huvud taget icke kunna tillåta avdrag för representation.

Jag vet att vissa ekonomiska intresse-sammanslutningar önska att man begränsar representationskostnaderna, och jag tycker att riksdagen skulle främja detta syfte genom att åtminstone sörja för att man i deklarationen får fram vad som är representationskostnader. Till äventyrs kunde riksdagen gå ännu längre och förbjuda avdrag för dem.

Med detta skulle jag bara vilja uttala den förhoppningen, att skattelagssakkunniga allvarligt pröva denna fråga, då det gäller för dem att begränsa nuvarande avdragsmöjligheter för att taxeringsarbetet skall gå lättare och kunna leda till rättvisare resultat.

Jag har givetvis intet annat yrkande än bifall till utskottets förslag.

Herr ERIKSSON, EINAR: Herr talman! Inte heller jag har haft någon annan uppfattning än att man skall följa skattelagarna, som medge representationen som en legal driftkostnad. Men vad jag här påpekar, herr talman, är att från att ha varit en legal driftkostnad har representationen allt mer och mer blivit

Om skattefrihet för viss förmån av nedsatt telefonabonnemangsavgift.

en skatteflykt. Den populära beteckningen »Wigforssmiddagar» ger mig ett ganska bestämt intryck av att man inte mera betraktar representationen som en legal driftkostnad, utan mer som skatteflykt.

Sedan överläggningen förklarats härmed slutad, bifölls vad utskottet i det nu ifrågakvarande betänkandet hemställt.

Om skattefrihet för viss förmån av nedsatt telefonabonnemangsavgift.

Föredrogs ånyo bevillningsutskottets betänkande nr 4, i anledning av väckta motioner angående skattefrihet för förmånen av nedsatt telefonabonnemangsavgift för vissa av telegrafverkets pensionärer.

I de inom riksdagens väckta, till bevillningsutskottet hänvisade likalydande motionerna I: 30 av herr *Emil Petersson* m. fl. och II: 42 av herr *Nyberg* m. fl. hade hemställts, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att sådana bestämmelser måtte utfärdas, att telegrafverkets pensionärer medgäves skattefrihet för förmånen av nedsatt abonnemangsavgift vid ett inkomstläge intill 8 000 kronor.

Utskottet hade i det nu förevarande betänkandet av angivna orsaker hemställt, att de likalydande motionerna I: 30 av herr *Emil Petersson* m. fl. och II: 42 av herr *Nyberg* m. fl. angående skattefrihet för förmånen av nedsatt telefonabonnemangsavgift för vissa av telegrafverkets pensionärer icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Herr **PETERSSON, EMIL**: Herr talman! Som nämnes i motionerna, har sedan lång tid tillbaka rätten till fritelefon eller tjänsteabonnemang mot nedsatt avgift för telegrafverkets personal och pensionärer varit fri från beskattning, och någon invändning emot denna förmån har icke förekommit från vare sig regering, riksdag eller telegrafstyrelsen. Frågan om skatteplikt eller icke skatteplikt för denna förmån blev

aktuell för några år sedan, då taxeringsmyndigheterna i Stockholms stad förklarade, att förmånen vore en skattepliktig inkomst, och med ledning av från telegrafverket infordrade uppgifter verkställde taxering i enlighet härmed. Sedermera har telegrafstyrelsen föreskrivit, att i hela landet uppgift skall lämnas till taxeringsnämnderna för envar innehavare av fritelefon eller tjänsteabonnemang med angivande av penningvärdet under inkomståret av ifrågakvarande förmån.

Vid 1949 års riksdag togs detta skatteärende upp i en interpellation. I sitt svar erinrade dåvarande finansministern *Wigforss* bland annat om vissa av Stockholms stads prövningsnämnd utfärdade anvisningar, enligt vilka skattefrihet för förmånens värde syntes kunna lämnas vid inkomstlägen intill 8 000 kronor. Finansministern meddelade vidare, att han föranstaltat om att anvisningarna bringats till telegrafstyrelsens kännedom. Anvisningarna tillämpas numera över hela landet av taxeringsmyndigheterna i förekommande fall.

Interpellanten nämnde, att även vissa pensionärer ha tjänsteabonnemang, d. v. s. rabatt å abonnemangsavgiften. Varken interpellanten eller finansministern uttalade, att pensionärerna skulle undantas vid de åberopade anvisningarnas tillämpning, och i ett meddelande från telegrafstyrelsen, daterat Stockholm i december 1949 och ställt till innehavare av fritelefon och tjänsteabonnemang — alltså även gällande pensionärer — säges: »Anledningen till att från telegrafverket lämnas uppgift till skattemyndigheterna angående värdet av fritelefon respektive tjänsteabonnemang framgår av det å blankett 47 b intagna meddelandet till taxeringsnämnden.

Uppgiften innebär icke något uttalande från telegrafverkets sida, att förmånen ifråga är beskattningsbar. Det ankommer på vederbörande skattemyndighet att efter prövning i varje särskilt fall avgöra detta.

I sitt svar på en interpellation i denna fråga vid 1949 års riksdag har finansministern hänvisat till vissa av

Om skattefrihet för viss förmån av nedsatt telefonabonnemangsavgift.

Stockholms stads prövningsnämnd utfärdade anvisningar för 1949 års taxeringsarbete, vari framhålls, att med hänsyn till svårigheterna att avgöra när skatteplikt i det särskilda fallet skall anses föreligga och då frågan har mycket ringa fiskalisk betydelse, skattefrihet för förmånens värde borde kunna medgivas ganska långt upp i inkomstskikten. I enlighet härmed syntes förmånen kunna lämnas skattefri vid inkomstlägen intill 8 000 kronor. Viss hänsyn borde dock, enligt anvisningarna, tagas till förekomst av större förmögenhet och de inkomster, som åtnjötes av hemmavarande familjemedlemmar.»

I meddelandet hänvisas vidare till möjligheten för vederbörande att i självdeklarationen under rubriken »Särskilda upplysningar och yrkanden» yrka på sådan skattefrihet det här gäller och, om förmånen det oaktat av skattemyndigheterna uppföres som skattepliktig inkomst, överklaga beslutet.

Om telegrafverkets pensionärer icke inbegripits vid tillämpningen av de åberopade anvisningarna, skulle väl detta tydligt utsagts. Såvitt jag kan finna har vid de tillfällen detta skatteärendet behandlats icke något undantag gjorts för pensionärerna. Det är därför egendomligt, att telegrafstyrelsen i ett svar den 1 februari 1950 på förfrågan av en pensionär, hur därmed förhöll sig, meddelade, att »skattefrihet i vissa fall för förmånen av fritelefon eller tjänsteabonnemang avser vid telegrafverket anställda men däremot icke pensionärer». Om det gällt en ny förmån för pensionärerna, skulle man förstätt denna inställning, men rätten till tjänsteabonnemang för pensionärerna mot nedsatt avgift har mycket länge varit fri från beskattning och kan betraktas som intjänt lön.

I sitt utlåtande säger bevillningsutskottet, att ett bifall till de föreliggande motionerna skulle innebära, att de lagstiftande myndigheterna utfärdade anvisningar för tillämpningen av skattelagarna beräffande en viss grupp av skattskyldiga. Då tillämpningen av skattelagarna helt ankommer på beskattningsnämnderna och skattedomstolarna, finner sig ut-

skottet redan på denna grund böra avstyrka motionerna. Så följer en passus, som jag tycker är onödigt brysk: »Utskottet vill emellertid tillägga, att utskottet ej heller anser skäl föreligga för sådan ändring av gällande skattelagar, att förmånen av nedsatt telefonabonnemangsavgift för telegrafverkets pensionärer i princip bleve skattefri vid ett visst inkomstläge.» Vadan denna skärpning av uttalandet? Det torde inte vara obekant för utskottet, att järnvägarnas pensionärer få två långresebiljetter varje år skattefritt och att även änkor efter denna grupp statspensionärer ha samma förmån. Då jag gör detta påpekande, är jag mycket angelägen, herr talman, att samtidigt säga, att jag av fullaste hjärta unnar dem denna förmån, och att det skulle vara omotiverat att bryta denna praxis, som innebär en uppmuntran och kompensation för lång och mödosam tjänst. Men samma betraktelsesätt bör gälla telegrafverkets pensionärer, varför jag, herr talman, yrkar bifall till motionerna.

Herr HEUMAN: Herr talman! Det har ju fastställts vissa regler för avdrag för tjänstetelefon, och detta har skett efter utslag av regeringsrätten. I ett fall har man bifallit ett besvär, och där uppgick vederbörandes inkomst till endast 6 000 kronor. Däremot har man gått på avslagslinjen i två fall, där inkomsterna uppgingo till 14 000 resp. 10 000 kronor per år. Man har således ställt frågan om skattefrihet eller icke i viss relation till inkomsterna. Dessa fall ha emellertid gällt personer i tjänst och således inte pensionärer. Som en följd av regeringsrättens utslag har sedan prövningsnämnden i Stockholm utfärdat vissa direktiv, som så småningom kommit att bli gällande litet varstades i landet, efter vad jag kan förstå.

Denna fråga gäller närmast tillämpningen av skattebestämmelserna. Utskottet har sagt, att det inte anser — vilket också påtalades av herr Petersson — att det kan vara lämpligt att i skattebestämmelserna införa särskilda regler

Om skattefrihet för viss förmån av nedsatt telefonabonnemangavgift.

för en viss grupp skattedragare. Nu säger herr Petersson, att det ligger en skärpning i den passus i utskottets utlåtande, vilken han citerade och där utskottet säger, att »utskottet ej heller anser skäl föreligga för en sådan ändring av gällande skattelagar, att förmånen av nedsatt telefonabonnemangavgift för telegrafverkets pensionärer i princip bleve skattefri vid ett visst inkomstläge». Ja, det är väl också en principfråga, huruvida man skall bedöma skatteplikten i förhållande till inkomstläget eller inte. Lämpligast vore väl att bedöma ett fall som detta ur rent principiella synpunkter.

Utskottet har inte velat gå på bifall till motionen, därför att man anser, som jag förut sagt, att man inte bör införa några särskilda bestämmelser i skattelagstiftningen för vissa speciella skattedragare. Det bör väl i fortsättningen som hittills få vara en tolkningsfråga, där man får anse, att beskattningsmyndigheterna handla efter bästa förstånd.

Herr **PETERSSON, EMIL**: Herr talman! Herr Heuman anförde överklagandena, men de ha ju förekommit i ett tidigare skede, och först därefter har Stockholms stads prövningsnämnd kommit med sitt förslag om tillämpning. Om man ser på denna frågas behandling, kan man inte någonstans finna fog för att utesluta pensionärerna från tillämpningen av den bestämmelse, som här ofta åberopats.

Naturligtvis vill ingen lära utskottet att skriva sitt utlåtande; det ordnar utskottet självt. Men jag tycker, herr talman, att det blivit alltför bryskt och avvisande. Jag skulle ha varit mycket glad, om man visat litet större förståelse för detta ärende, ty det berör dock en grupp, som har många års slit och strävan bakom sig. Jag tror, att om man hade sett litet mera sympatiskt på detta spörsmål, hade man nog kunnat finna något uttryck, som inte direkt stängt vägen, som utskottets kategoriska uttalande i detta fall gör.

Man omgärdar sig med förordningar

och paragrafer och stadgar för att spär-ra vägen.

Jag förstår mycket väl, att jag inte kommer någon vart i dag, och jag beklagar det å dessa pensionärers vägnar. Det är ingenting att göra åt saken nu; den kan kanske komma fram i en annan form och vid ett annat tillfälle. Men jag är nästan upprörd över att telegrafstyrelsen utan skäl, såvitt jag förstår, har sopat bort pensionärerna från tillämpningsbestämmelsen. Jag kan i varje fall inte finna fog för att man utan vidare handlar, som om pensionärerna inte hade med saken att göra, utan att det endast är befattningshavarna denna skattelindring gäller.

Herr **SJÖDAHL**: Herr talman! Med anledning av vad herr Petersson nu sade vill jag bara erinra om att motionen är byggd på ett fullständigt missförstånd. Här föreslår man från motionärernas sida, att riksdagen måtte anhålla hos Kungl. Maj:t att sådana bestämmelser utfärdas, att telegrafverkets pensionärer medges skattefrihet för den förmån det här gäller. Man vill alltså sätta riksdagen ur spel och skriva till Kungl. Maj:t och anhålla, att Kungl. Maj:t skall tolka skattelagarna på det sättet, att pensionärerna befrias från skatt i detta avseende. Vill verkligen herr Petersson, att sådana tokigheter skola bifallas av riksdagen, som av gammalt har rätt att *ensam* besluta, när det gäller landets skatter? Redan detta är ju en anledning att inte bifalla motionen. Vi kunna inte avhända riksdagen dess skattebevilningsrätt, därför att herr Petersson och några till ha litet sympati — vilket vi väl alla ha — för telegrafverkets pensionärer.

Enligt skattelagarna får ju en person göra avdrag för sådana utgifter, som äro nödvändiga för att skaffa sig vissa inkomster. I detta fall kan man inte gärna anse, att förmånen av fri telefon eller nedsatt avgift för telefon är nödvändig för att en pensionär från telegrafverket skall erhålla sin pension. Jag menar, att det är av dessa två missförstånd som herr Petersson, fylld av sin medkänsla

Om skattefrihet för viss förmån av nedsatt telefonabonnemangsavgift.

med dessa gamla pensionärer, har drivits fram till denna fullständigt orimliga motion.

Jag sympatiserar med herr Petersson i hans medkänsla för gamla pensionärer, men jag sympatiserar inte med herr Petersson i hans användning av sina förståndsgåvor.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till utskottets yrkande.

Herr PETERSSON, EMIL: Herr talman! Jag ber att få tacka för denna reprimand, som dock inte åstadkommit hjärtslag hos mig. Jag vet, att herr Sjödahl är på sin mammas gata, när han talar om skattefrågor och sådana saker, och då blir han ju alltid frän i tonen. Om ni i utskottet hade velat avslå motionen, därför att ni inte velat gå till Kungl. Maj:t, hade ni i alla fall kunnat se efter, om det inte fanns anledning överväga, om också pensionärerna skulle bli delaktiga av den bestämmelse, som här åberopats.

Det är vad jag mycket stillsamt ville säga herr Sjödahl.

Herr HEÜMAN: Herr talman! Jag har inte fattat herr Petersson så, att han menat, att motionen skulle gå ut på att regeringen skulle fastställa bestämmelser, som det åligger riksdagen att utfärda, utan meningen var väl att vi skulle ha skrivit till regeringen och begärt ett förslag. Jag har åtminstone fattat motionen så. Men någon skrivelse har ju inte utskottet velat vara med på.

Herr Petersson klagade över att det finns så många paragrafer och besvärligheter — han tänkte väl då på skattelagarna. Jag vill bara hänvisa till att det skulle bli ännu fler paragrafer, om vi godkände motionen. Det hade inte minskat besvärligheterna på detta område.

Det verkar nästan, som om herr Petersson gjorde gällande, att det är telegrafstyrelsen, som bestämmer, om pensionärernas förmån i detta avseende skall vara skattefri eller inte. Styrelsen kan inte neka pensionärer att begära avdrag

för den fria telefonen, men sedan är det beskattningsnämnderna som bestämma, om de få det eller inte.

Vidare vill jag erinra om vad herr Sjödahl också var inne på, att det ju här är fråga om ett avdrag, som står i samband med inkomstens förvärvande. Har man haft utgiften i samband med inkomstens förvärvande, äger man rätt till avdrag, men det kan inte sägas, att så är förhållandet, när det gäller en pensionär. Går pensionären däremot fortfarande i tjänst året runt, fast pensionsåldern inträtt, tror jag, att det finns möjligheter för honom såväl som för den ordinarie att få avdrag. Huvudsaken är, att han i så fall tjänstgör och inte är enbart pensionär.

Herr SJÖDAHL: Herr talman! Jag vill bara säga till min ärade vän herr Petersson, att genom hans motion har uppmärksamheten fästs på en punkt, där kanske tillämpningen kan bli sådan, att han omedvetet gjort de pensionärer, vilkas intresse han velat främja, en otjänst. Hädanefter kommer man kanske att i dessa fall rigoröst tillämpa lagens föreskrifter, vilket ju är riktigt ur lagens synpunkt men är olämpligt ur den synpunkt, som herr Petersson har velat företräda. Jag skulle vilja i all stillsamhet säga detta.

Efter det överläggningen förklarats härmed slutad, gjordes enligt de därunder förekomna yrkandena propositioner, först på bifall till vad utskottet i det nu föredragna betänkandet hemställt samt vidare på bifall till de i ämnet väckta motionerna; och förklarades den förra propositionen, som upprepades, vara med övervägande ja besvarad.

Vid ånyo skedd föredragning av tredje lagutskottets utlåtande nr 1, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ersättning från kyrkofonden för övertalig personal vid domänverket, bifölls vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Interpellation i anledning av benådning av en till livstids straffarbete dömd person.

Vid förnyad, punktvis skedd föredragning av jordbruksutskottets utlåtande nr 2, med anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1950/51, såvitt propositionen avser jordbruksärenden, bifölls vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

partementet få framställa följande frågor:

1. Vill herr statsrådet lämna en redogörelse för de skäl som motiverade att den ifrågavarande personen blev benådd 1947?

2. Vilka åtgärder vill herr statsrådet vidtaga för att förhindra att liknande för rättsmedvetandet stötande fall inträffa i framtiden?

Interpellation i anledning av benådning av en till livstids straffarbete dömd person.

Ordet lämnades på begäran till herr LUNDGREN, som anförde: Herr talman! Enligt uppgift i tidningarna har en person, vilken 1941 dömdes till livstids straffarbete på grund av spioneri, 1947 blivit benådd av Kungl. Maj:t. Brottet bestod i att han till främmande makt sålt planer över viktiga försvarsanläggningar. Anledningen till att han blev benådd skall ha varit, att Långholmens psykiatriker ansåg att mannen led av schizofreni. På grund härav överfördes han till sinnessjukhus. De läkare, som där behandlade honom, ansågo dock att han endast led av cellpsykos. Då han blivit återställd från denna sjukdom, skulle det icke möta något hinder att utskriiva honom från sinnessjukhus, och detta synes numera vara ifrågasatt.

Det måste för allmänheten te sig stötande, att en person, som dömts för så grovt brott, blir benådd endast på grund av en feldiagnos av en av de läkare som undersökt honom. Då liknande fall kunna beräknas inträffa även i framtiden är det av vikt att åtgärder vidtagas för att förhindra ett återupprepande.

På grund av det sålunda anförda anhåller jag om kammarens tillstånd att till statsrådet och chefen för justitiede-

På gjord proposition medgav kammaren, att ifrågavarande spörsmål finge framställas.

Anmälades och bordlades följande under sammanträdet till herr talmannen avlämnade motioner:

nr 300, av herr *Norling* m. fl. i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående grunderna för höjning av löner enligt statens löneplansförordning, m. m.;

nr 301, av herr *Åman*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående en tillfällig skatt i syfte att motverka vissa investeringar i varulager och inventarier (investeringsskatt);

nr 302, av herr *Elowsson*, *Nils*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till vägtrafikförordning m. m.; samt

nr 303, av herr *Heiding* m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till vägtrafikförordning m. m.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 3.50 eftermiddagen.

In fidem

G. H. Berggren.

Bilaga till första kammarens prot. 14/2 1951 (s. 5).

Herr talman! Med första kammarens tillstånd har herr Näsgård till mig riklat en interpellation, om jag är i tillfälle att meddela vilka åtgärder som vidtagits eller planeras med hänsyn till den rådande bränslebristen.

Innan jag går in på interpellantens direkta fråga, vill jag erinra om att vårt försörjningsläge i fråga om bränslen av olika slag icke undergått några större förändringar sedan årsskiftet. I all korthet kan konstateras att — såvitt *nu* kan bedömas med hänsyn till lagerställning, handelsavtal, internationella fördelningsåtgärder m. m. — situationen ter sig någorlunda tillfredsställande beträffande stenkol och oljor, medan vi i fråga om koks icke kan räkna med tillräckliga importkvantiteter. Det är emellertid anledning understryka, att det med hänsyn till vårt beroende av en fortlöpande ostörd import icke är möjligt att göra några långsiktiga bedömningar på detta område. Om ytterligare importhinder skulle uppstå eller våra leverantörsländer icke skulle uppfylla sina åtaganden i handelsavtal, kan situationen snabbt komma att försämrans även i fråga om kol och oljor.

Den bristsituation, som f. n. råder i fråga om koks, orsakas dels av vissa eftersläpningar i leveranserna från Tyskland under förra hösten dels också av att våra importmöjligheter under första kvartalet nedskurits under normal nivå. Den minskade tillförseln har gjort det nödvändigt att bibehålla koksransoneringen och att inskränka förbrukningen av koks i hushållen. Regeringen är väl medveten om att denna åtgärd på många håll orsakat stora svårigheter, och man är också angelägen om att tillvarata de möjligheter som stå till buds för att underlätta den akuta bristsituationen. I första hand har det gällt att få fram lämpliga ersättningsbränslen. I detta syf-

te har, sedan importsvårigheterna i fråga om koks uppstått, köpts vissa kvantiteter brunkolsbriketter från Östtyskland och kol från USA. Sammanlagt torde hittills gjorda köp av dessa sortiment motsvara ungefär 300 000 ton koks. I den mån ytterligare lämpliga inköpsmöjligheter yppa sig, komma dessa givetvis att tillvaratagas.

Interpellanten synes emellertid med sin fråga närmast syfta på vilka åtgärder som vidtagits för att få fram reserver av ved. Härvidlag vill jag till en början framhålla att det icke är tekniskt möjligt att på denna väg få fram något bränsle för att lätta den akuta bristsituationen under innevarande vinter. Efter hand som användningen av fossila bränslen ökat har vedavverkningen sjunkit starkt och torde icke motsvara mera än normalbehovet av ved. Då lagerhållningen synes vara obetydlig, kan man sålunda icke räkna med att till någon del ersätta uteblivna koks-mängder med ved.

Den inträffade knapphetsituationen i fråga om fossila bränslen har emellertid aktualiserat frågan om ökad vedavverkning. Förberedande undersökningar rörande möjligheterna att åstadkomma en ökad vedproduktion ha redan verkställts och regeringen har också i princip tagit ställning till de förslag, som hittills framkommit. Riksdagen kan därför inom kort vänta en proposition rörande dessa frågor. Jag vill redan nu förutskicka, att möjligheterna att åstadkomma en sådan ökad vedavverkning, som här avses, i hög grad påverkas av den rådande bristen på arbetskraft i skogarna inom vissa delar av landet. Det är nämligen angeläget, att åtgärderna anpassas så att icke några störningar uppstå i gagnvirkesproduktionen. Tanken är att med statligt stöd och i samarbete med skogsägarna försöka åstadkomma en

vedreserv om ca 3 milj. m³, vilken skall kunna disponeras av staten och vid behov kunna insättas för att ersätta i första hand koksbränsle. Då jag vågar utgå från att riksdagen kommer att lämna sin medverkan till denna anskaffning, framstår det som angeläget att påbörja planläggningen av avverkningarna utan dröjsmål och redan innan riksdagen fattat beslut i frågan. Jag kan vidare nämna, att man har för avsikt att rekommendera kommunala myndigheter att vidtaga åtgärder för anskaffning av ved. Statens och landstingens anläggningar, som för sin bränsleförsörjning äro beroende av koks, komma också att tillställas en liknande anmodan. Det ökade vedbehovet för sistnämnda anläggningar

torde huvudsakligen kunna täckas genom medverkan av domänverket.

Genom åtgärder av nyss antytt slag kan givetvis en viss förbättring av vår beredskap på bränsleområdet åstadkommas. Även andra vägar för att öka vår inhemska bränsleproduktion, jag tänker då närmast på torv, komma att undersökas. Jag vill emellertid understryka, att det f. n. icke är möjligt att på detta sätt sörja för annat än en förhållandevis ringa del av vårt bränslebehov. Vi måste även i fortsättningen lita till våra importmöjligheter. Så långt det är möjligt kommer man att i fråga om tilldelning av valutor och i andra hänseenden söka underlätta denna import.